

Luboš Y. Kolářek

ČESKÉ ZEMĚ ROZMARNÉ I KRUTÉ

Vyvrhelové a vyvrženci, zhýralci a vrahové

aneb **Vyvrždění Adamiťů** či démonický císařský levoboček

a mnohé jiné excesy či úchytky od dobrých mravů v českých dějinách
se zvláštním přihlédnutím k jejich zavrženíhodným aktérům i ubohým obětem

Edice Český ČAS

ČAS

Luboš Y. Kolářek

ČESKÉ ZEMĚ ROZMARNÉ I KRUTÉ

Vyvrhelové a vyvrženci, zhýralci a vrahové aneb Vyvraždění Adamitů
či démonický císařský levoboček a mnohé jiné excesy či úchylky od dobrých
mravů v českých dějinách se zvláštním přihlédnutím k jejich zavrženíhodným
aktérům i ubohým obětem

Edice Český ČAS

Luboš Y. Kolářek

ČESKÉ ZEMĚ ROZMARNÉ I KRUTÉ

Vyvrhelové a vyvrženci, zhýralci a vrahové aneb Vyvraždění Adamiťů
či démonický císařský levoboček a mnohé jiné excesy či úchyly od dobrých
mravů v českých dějinách se zvláštním přihlédnutím k jejich zavrženíhodným
aktérům i ubohým obětem

Motivy na přední straně obálky: nahá lazebnice (Bible Václava IV., cca 1390-1400); vyhnání Adama a Evy z Ráje (Bible Václava IV.); odznak Dračího řádu, založeného Zikmundem Lucemburským 1408 či 1409 (1430)

Motiv na zadní straně obálky: císař Zikmund zobrazený jako Slunce

Copyright © Luboš Y. Koláček, 2012

Editor: © Josef Pepson Snětivý, 2012

Cover & Layout: © Nakladatelství ČAS, Alena Laňková, 2012

© Nakladatelství ČAS, 2012

ISBN 978-80-7475-103-5

„Mnozí historici stále ještě tvrdí, že co není uvedeno v kronikách a starých listinách, co není jakkoliv doložitelně zaznamenáno, to se prý nestalo.

Zkusme o tom polemizovat. Vraťme se třeba do středověku: budu-li například druhorozeným synem svého otce-krále a na trůn pak, po jeho smrti a dle dobového práva, logicky nastoupí můj starší bratr, načež já ho ve své ambiciózní zahleděnosti zavraždím a sám se stanu králem, poběžím snad okamžitě za kronikářem a budu nahlas křičet něco takového?

„Zabil jsem svého bratra, abych se sám mohl stát králem! Zapiš to!“

Ale kdeže! To bych byl přece blázen! Naopak: budu se snažit svůj čin co nejvíce utajit... A takoví byli všichni ti, co žili před námi.

Nám, historikům stejně jako třeba autorům literatury faktu, tedy dnes nezbyvá než zkoumat utajená či subtilní fakta především za hranicemi onoho „zapsaného a doložitelného“, což je ostatně neobyčejné dobrodružství.

Ergo Vám teď sdělím svůj malý osobní citát:

„O každém můžeme vědět jen to, co si dohledáme – a domyslíme!“

Takto čtu jiné autory a staré kroniky, takto přemýšlím a zkoumám – a takto i píšu. Mohu tak být zároveň, zejména pak z psychologického hlediska, zcela relevantním, seriózním autorem, jenž nicméně ukáže více, než na co si troufne většina historiků, kteří – bohužel – raději opisují jeden od druhého a citují se navzájem. To je, mimochodem, škoda. I tak dnes naneštěstí vypadá takzvaná „věda“. Osobně doufám, že se tohle brzy změní...

Luboš Y. Koláček

Krvavé vyvraždění **– zcela nahých – Adamitů v Čechách**

Divoká řež, přízračně krvavá, kopírující snad až biblickou Apokalypsu, zuří právě teď v idylické krajině jihočeské říčky Nežárky. Píše se rok 1421 a dosud panuje vlahý začátek podzimu či ještě hodně pozdní „babí léto“, jež obvykle svádí spíše k unavenému lelkování. Zde se však děje cosi zcela opačného, fatálně dramatického, kdy se poněkud svérázní bojovníci – úplně nazí muži i ženy – jako šílení a v zuřivém vzteku bezhlavě ohánějí nejrůznějšími sečnými zbraněmi. Jsou přece „nezranitelní“ a „nesmrtelní“, jak jim to slíbil jejich velekněz v rámci vizionářsky přejaté „Boží vůle“! I proto se teď bezhlavě vrhli na údernou jednotku skvěle vyzbrojených, elitních husitských bojovníků.

Neméně brutálně tu však na podivné naháče, kteří si říkají Adamité, zaútočil onen po zuby ozbrojený vojenský oddíl jejich

někdejších husitských spolubratří, kteří je – na příkaz svého nejvyššího hejtmana Žižky – přišli pobít. Na Nežárku dorazili z také prý „Bohem vyvoleného“ husitského města Tábora. Všechno je tu tedy „od Boha“ – a přitom všechno špatně! Jako by ten křesťanský Bůh toužil jenom po krvi a utrpení...

Bitva na Nežárce zuří úporně a neúprosně, jak už to chodívá při vyřizování náboženských účtů. Je to kdo s koho!

„Na naší straně je Duch svatý!“ křičí rozvzteklí Adamité, svérázní doboví sektáři, kteří prý přes volnou lásku a osobitě modlářství našli „pozemský Ráj“. Ten měli najít právě tady, na břehu české říčky Nežárky, ve svém nekonečně promiskuitním tábořišti. Jejich duchovní vůdci jim navíc vtloukli do hlav, že právě oni jsou – jako Bohem vyvolení – navěky již nesmrtelní, a tedy navíc aktuálně nezranitelní. Vrhají se proto do boje, aniž přitom jakkoliv chrání svá zcela nahá těla. Ta budou záhy pokryta záplavou krvavých ran.

„Co se to děje?“ zděsí se naháči. „My krvácíme...“

A také umírají... Co je jim platná jejich fanatická víra proti neúprosným přírodním pravidlům a zákonitostem, jež chtěli obejít přes vysněnou „boží“ magii...

Záhy už mnozí z těch poblouzněných naháčů končí na hromadě bezduchých mrtvol, neobvykle zkrvavených nahých těl, jimiž se po krátké chvíli, díky zručným táboritským zabijákům na říčících koních, pokrylo náměstíčko přepadeného adamského „Ráje“. Ti, kteří snad přežili, budou už za chvíli do jednoho upáleni, tedy až na jednoho. Ale to jsme začali tak trochu od konce...

Pravdou je, že kauza „Adamité“ patří mezi nejbarvitější příběhy v pestrých, dramatických a vůbec nebývale krvavých dě-

jinách českého husitského hnutí. Nesporně právem tedy tento příběh uvádí naši publikaci, zaměřenou na nejrůznější dobové „vyvrhele“ a zejména pak na úchylky vůči takzvaným „dobrým mravům“ v Českých zemích.

A to přitom adamitská sekta, která se vyloučila z hlavního proudu, „oficiálně“ působila na dolním toku Nežárky pouhých pár týdnů. „Do nebe volající“ neřestnost jejich soužití, spolu s děsivými vražednými praktikami „misijních“ výprav do okolí, vyvolaly obecné zděšení. A posléze též masivní odpor zdejších obecně „normálních“ komunit. Autentické zprávy i nejrůznější legendy o nevázaných a nesporně též svérázných sexuálních praktikách neobvyklé sekty Adamitů, stejně jako o jejich bezbřehých násilnostech na okolním „nevěřícím“ obyvatelstvu, se už tehdy staly dobovou senzací – jistěže v negativním slova smyslu. A to nejen v Čechách, ale i v zahraničí, aby jí zůstaly po další věky, dnešek nevyjímaje. Dlouhá staletí osudy českých Adamitů inspirují kronikáře a spisovatele, kteří se – tu a tam – rádi vracejí k příběhům, excesům, vzestupům i pádům oněch výstředních naháčů „Ducha Svatého“.

Názory na toto obskurní hnutí se však zásadně liší. Zatímco jedni Adamity celkem právem odsuzují a zatracují, jiní se naopak staví na stranu obhájců; a dokonce se vyskytnou i jejich epigoni...

Ozvaly se však též krajně heretické hlasy některých ideologů, historiků či jejich literárních kolegů: údajně je celá tahle adamitská kauza pouze „účelová propaganda“. Nic takového se prý „nikdy nestalo“. Jenže to se páni „vědátoři“ šeredně mýlí!

Existenci Adamitů nezvratně prokazují autentické výpovědi i kronikářské zápisy, jimž vévodí zejména prohusitsky oriento-

Jako Adam a Eva, vyhnaní z Ráje, se cítili i Adamité na Nežárce.

vané *Staré letopisy české*. Především díky této kronice známe jejich vznik v jádru husitské komunity; známe důvod i realizaci adamitského odchodu „do ústraní“. Tady byli pak po nějakou dobu necháni svému osudu a přehlíženi tolerantními protestantskými bratřími – husity. Dobové historické záznamy nám zachovaly i podrobný zápis o pozdějším krvavém zániku této svérázné sekty.

Také víme, že v případě nahých Adamitů zdaleka nešlo jen o nějakou mírumilovnou komunitu typu relativně moderních „hippies“, neboť byli svým nejhlubším „duchovním“ založením fanatičtí šílenci, kteří za extatického vytržení (snad i pod vlivem drog?), ale nejspíše i se zcela chladnou hlavou násilně přiváděli své bližní v okolních vesnicích či usedlostech „na pravou víru“. Činili tak krutě a nekompromisně, pod nesmiřitelným heslem: „*Kdo nejde s námi, nemá právo žít!*“ Známe i celou řadu konkrétních příběhů dokládajících, jak krvavě prosazovali svou nekompromisní víru. Tak přišli třeba zdánlivě „v míru“ navštívit místního duchovního v obci poblíž Nežárky – a požádali ho o zpověď. Hodný pan farář vzal podivné naháče do svého svatostánku, jistě v té nejlepší křesťanské víře v jejich obrácení... Jenomže tady se na něj fanatičtí Adamité vrhli a přímo před oltářem, v kostele, ho snad až rituálně podřízli. Jeho krev pak z kropili ono improvizované obětiště, neboť jen oni prý jsou „vyvolení“, a co „oni činí, činí s vědomím a pověřením Ducha Svatého“...

Jak se to celé ale vůbec mohlo stát?

„*Výbuch husitské revoluce v létě 1419 a brzká smrt krále Václava IV. vymkly zemi z kloubů,*“ vysvětluje současný český historik Petr Čornej. „*Panovníkův skon pochopili mnozí přívrženci husitského programu jako předzvěst nastávajícího konce pozemského světa a vítězství věčného nebeského království.*“ Rozhodli se navíc urychlit příchod či průběh očekávaného „Posledního soudu“.

Prachová nálož je položena, stačí už jen jiskřička...

...a obávaná, či spíše až nemyslitelná „lidová revoluce“ propukne! S fanatickou zuřivostí útočí pražské zástupy, vzrušené

plamennými projevy husitských kazatelů, nejprve na nejbližší kostely a kláštery. Ničí a rozbíjejí vnitřní zařízení svatostánků, devastují sochy, varhany i knihy.

Už už chtějí do Království nebeského! Ale co to vlastně je? Každému dle jeho naturelu... Mnozí se tak dostanou do „ráje“ obžerství, jen co vyloupí spíše bohatých klášterů a později i aristokratů, zejména pak sklepy plné vína. Opojný „nápoj bohů“ dodá těmto svérázným mystikům na bohabojné odhodlanosti – i na obraznosti.

Rebelové si říkají „husité“ na paměť svého upáleného „kacířského“ kazatele Mistra Jana Husa (1369/70-1415), jehož doktrínu si vzali za svou. Vítězí i národní hrdost...

V samotném centru husitského protestantského společenství však už brzy vznikají nejrůznější skupinové úchylky, sektářské hereze. Mezi nimi i radikálně erotiční Adamité. Také jejich exaltovaní kazatelé navazují, často ovšem velmi svérázně, na „svého“ upáleného Mistra Jana Husa. Po celé zemi pějí husitští rétoři barvitě ódy na krásy nadcházející Boží říše, ale každý ji chápe tak trochu po svém: měšťtí husité jinak než venkovští, mystici zas úplně jinak než husitští opilci a erotikové. Tu a tam pak dochází i ke svéráznému hybridu víry či její – byť úzce specifické – sociální aplikace. A právě to se stalo v táboře Adamitů.

Jakékoliv formě kacířství se tu zpočátku nekladou meze. Vždyť přece husitství samo o sobě je – z pohledu katolických předáků – chápáno jako hereze. Jako vždy v historii lidských společností platí i tentokrát, že počátek revoluce je bezprecedentně otevřen nejrůznějším excesům, aby nakonec pokaždé „kdosi“ přece jen stanovil hranice a – nejlépe pak mečem a ohněm – krvavě vymýtil „nevhodné úchylky“. To čeká též

naše Adamity, nejprve tedy živočišně bující radikální husitskou sektu, jejíž členové prosazují v mezilidských vztazích duchovní i sexuální čistotu, ale zcela jinak než upjatí katolíci.

Tak například: Adamité odmítají oděv. Později chodí zásadně úplně nazí, souloží každý s každým a zcela spontánně. K tomu jim dává požehnání jejich duchovní vůdce *Adam*, zvaný *Syn Boží*. Však i on sám má pro sexuální obcování k dispozici kteroukoliv členku komunity. Smí si však vzít také muže. Pravda, zpočátku se tu prosazují jenom heterosexuálové, ale později si někteří kněží prosadí i homosexualitu. S dospělými žije v adamiťské komunitě řada dětí, ale jak tomu bylo s jejich sexualitou, o tom už se nikde nehovoří. Nejspíše i staré kroniky měly svá tabu.

„Kdekdo ještě dnes sdílí mylnou představu, že křesťanský středověk sexualitu tabuizoval a vytlačoval na samý okraj života,“ uvádí na pravou míru Petr Čornej. Obecné mínění totiž vycházelo z katolických principů, které tehdy vládly Evropě – a takto sterilně se dochovaly i nám. *„Takový přístup byl nepochybně příznačný pro církevní instituce, zvláště pak církevní řády, spatřující ve zmrtnění tělesných žádostí jednu z podmínek pro nejsnadnější cestu ke spáse a k následování Krista.“*

Jenomže běžný člověk té doby žije ve zcela jiných poměrech, často pod vlivem starých pohanských obyčejů a praktik, kdy třeba při rituálním orání magické *„první jarní brázdy“* v ní odedávna souložil představený obce s vybranou kráskou. Proč? Aby tímto prastarým magickým obyčejem zajistili kýženou úrodu.

Pohlavní styk je obecně důležitý pro plození potomků, zejména tedy synů jako pokračovatelů rodu – a to napříč populací: jak mezi rolníky a drobnými řemeslníky, tak i mezi měšťany

či šlechtou. A máme tu další úhel pohledu: v menších, zejména zájezdních hostincích, bývaly mnohdy k dispozici prodejné ženy a dívky. Hosté si je mohli odvést na pokoj, ale také s nimi souložili veřejně: přímo ve společenské místnosti, za plného provozu. Ve středověkých městech pak odedávna fungují oblíbené eroticky laděné lázně, z nichž se vyvinuly první „borderly“. Méně známou historickou zajímavostí pak nesporně může být fakt, že taková specifická zařízení dokonce už ve 14. století fungovala výlučně pro dobové venkovské katolické faráře. Ti si v takovém „vykřičeném“ domě mnohdy tiše „odloží“ svou milenku – a mezi kázáním „Božího slova“ si za ní jezdí užívat. Nejde přitom o žádnou bulvární smyšlenku, nýbrž o nezvratná fakta, která zjistili a publikovali pozdější husitští „kontrolaři“ katolických církevních činitelů a těchto jejich přísně utajených aktivit. Není tedy divu, že erotika tím spíše ovládá i náboženské reformátory. Vždyť jde o přirozený lidský pud, jenž obvykle doprovází každé velké sociální změny...

„Nahlédneme-li do pozdně středověké mravoučné a kazatel-ské literatury, s překvapením zjistíme, jak často se v nich vyskytují témata věnované sexuální problematice, nevěře, flirtu a prostituci,“ uzavírá i Čornej.

Ale dál! V očekávání konce světa si – mnohdy fanatičtí – husitští kazatelé „prorocky“ vyvolili pět vyvolených měst, která prý „jako jediná“ mohou přežít brzký *Konec světa*. Jsou jimi Louny, Žatec, Klatovy, Slaný a Plzeň, neboť právě zde v té době vítězí kýžený protestantismus. Tato města mají být obydlena „*Děťmi Božími*“ – tedy pravověrnými kališníky, později přejmenovanými na radikální „*husity*“. Dokonce je vypočítána zkáza pozemského světa na konkrétní dny, neúprosně se blížící

Jeden z mnoha idealizovaných portrétů Jana Žižky z Trocnova (tento od Jana Vilímka). Jak vypadal doopravdy, to neví nikdo.

10. – 14. února roku 1420, což se opírá se o jednu pasáž biblické Apokalypsy (kap. 20, verše 4-6). Onen rok a den se blíží, lidé teď žijí v extatických stavech, čekají příchod Krista, který „sestoupí na zem a zavede tu tisícileté království“.

Ale pozor! To jen pro lidi bohobojné – pouze pro ony vyvolené *Děti Boží*. Ti se potom, v rámci nejrůznějších sociálně-náboženských pravidel a úchylek, formují v osobitá společenství.

Mezi nejexaltovanější husity patří i skupina ze Sezimova Ústí a jeho okolí. Ta hned v předjaří roku 1420 obsazuje strategicky důležitou ostrožnu nad soutokem Lužnice a Tismenického po-

toka, kde na troskách zaniklého města vybuduje zcela novou komunitu. Město pojmenuje *Obec hory Tábor* – také ona má být vyvoleným městem – a jako základ žití si zde určí „*pouze boží zákon*“. Jak záhy vyjde najevo, jedná se o poněkud vágní právní normu.

Výjimečnost Tábora je pro mnohé husity i jejich vyznavače nesmírně přitažlivá, a tak sem už brzy zamíří desítky obyvatel Českého království. Přicházejí zejména prostí rolníci, kteří snadno podlehli plamenným kázáním a výzvám táborských kněží a kazatelů. Vedle mužů všeho věku do města, kde se hned u brány odevzdává veškerý majetek, míří také celá řada žen a dívek, nadšených láskou k bližnímu a připravených v zásadě na cokoliv: „Vždyť vstupujeme do vytoužené komunity!“ Svoji základnu zde zpočátku našel i největší husitský hejtman Jan Žižka z Trocnova (asi 1360–1424).

Stalo se však cosi nečekaného: celý rok 1420 pomalu uplynul, aniž se přihodilo cokoliv zásadního ve smyslu oněch apokalyptických vizí, týkajících se konce světa. Zatímco někteří obyvatelé zklamaně opouštějí „vysněný“ Tábor, jiní uvěří tvrzení zdejšího vizionářského kazatele Martina Húsky, že „*Kristus mezi nás, opravdové křesťany, nepřišel fyzicky, nýbrž mezi námi přebývá duchovně,*“ čímž prý „*zahájil dokonalý věk Ducha svatého*“.

Výsledkem jsou jen další extatická šílenství, rozpolcení obce a vyčlenění několika naprosto „zběsilých“ heretických odnoží. Ty však už záhy ani relativně smířlivé představenstvo husitského Tábora nemůže snést. Vyžene proto všechny ty bláznivé vizionáře, nejrůznější sebemrskáčské askety či bezuzdné erotiky včetně homosexuální adamitské odnože pod vedením náboženských předáků Petra Kániše a Burjana Strause.

„Přijde taková láska a bude mezi lidmi, že budou mít všechny věci společně, i ženy!“ hlásají zdejší vizionáři – a odmítají manželství. Také kážou, že „*Duch svatý vstoupí do srdcí všech věrných, že nebude třeba se učit jeden od druhého, nýbrž bude vše učení boží,*“ a proto trhají a pálí knihy, které napříště již „*nejsou potřeba*“. A pak třeba „*Prokop Holý, kněz Bedřich, kněz Mašek, Markolt, Rohlík, kněz Vaníček, Blažek Šeplavý, Quirin, Štěpánek a někteří jiní se vyjadřovali o tělu a krvi Páně tak, že se ani nesluší o tom psát,*“ čteme ve *Starých letopisech českých*, „*a také o svátostech mluvili potupné řeči, nevěřili v přímluvy svatých, nechtěli pochovávat mrtvé na hřbitovech, latinský zpěv v kostele nazývali psím vytím a štěkáním, v pátek jedli maso a říkali, že to není nařízení boží a že pátek je jen pátý den po neděli...*“ Někteří z kněží se oženili, jiní pak hlásají poněkud „*po loupežnicku*“, že „*není hřích vzít někomu jídlo a pít.*“ Všichni pak, jeden přes druhého – neboť každý se cítí být mysticky vyvolen a ke všemu povolán – „*mnoho dalších lži prorokovali, kázali a vykřikovali, kázali mnoho bludů proti víře křesťanské, proroky si vykládali podle svého rozumu, výklady křesťanské víry svatých doktorů teologie zamítali a svým kázáním sváděli lidi na špatnou cestu.*“

Každý z nich si prostě dělal, co chtěl – a byl to příšerný zmatek: bujela bludná kázání, přerůstající v šílené extatické obřady, spojené mnohdy s rituálními či spíše spontánními souložemi každého s každým, odmítání oděvu... Vždyť jsou už přece v pozemském Ráji!

Tyto nezvladatelné skupiny od sebe poněkud konzervativnější Žižkovi husité – sami heretici, leč přece jen organizovaní – oddělí jako ony biblické „*plevy od zrna*“. Prohlásí krajní úchyl-

Dobový portrét Prokopa Holého prozrazuje nekompromisní osobnost.

káře za „kacíře“ a „z města zaslíbeného“ je vyženou. Celkem se jedná o přibližně tři stovky lidí.

Podle jiné verze pak tito svébytní „kacíři“, jistěže ve skupinách konkrétních „vyvolených“, odcházejí z vlastní vůle: aby si mohli založit novou komunitu a žít v ní zcela dle svých představ či „zákonů“.

Jenže vypuzení sektáři dělají už brzy husitům „ostudu na veřejnosti“! O to větší, oč víc se vzdalují svým dosavadním centralizačním „umravňovatelům“. A tak proti nim nekompromisní

táborský hejtman Jan Žižka nakonec tvrdě zasáhne. Absurdně tak kacír trestá kacíře. Osobně vede trestné výpravy...

Jednu takovou „bezbožnou“ skupinu bezuzdných smilníků a extatiků jeho elitní úderný oddíl rozdrtil v příběnickém podhradí, další pak u Bernatic. Dobový husitský kronikář nicméně připomíná ještě „*mnohé*“, kterým se z onoho divokého masakru podařilo utéct „*do bernatických lesů, kde se usadili*.“ Brzy však budou i tito heretici pochytáni – a většinou upálení.

Žižkovi bojovníci jim prý dali i jakousi „poslední šanci“ k obrácení, kdy pravověrní husité své pomýlené bratry „*dlouho přesvědčovali, aby svého bludu zanechali. Někteří však byli skálopevní, a tak byli upáleni: čtyřadvacet jich na hranici dali. Ale pikhartů těch bylo mnohem víc.*“

Také nazí Adamité se mezitím přemísťují do svérázného azylu.

„Tábor nebyl obcí zaslíbenou!“ hřímá jejich kněz – dle některých Adam Rohan z Pikardie, belgický pikard francouzského původu. Ten měl nyní převzít vedení této radikální obce o asi šedesáti až osmdesáti „ovečkách“, které mimo jiné odmítají nosit jakýkoliv oděv a provozují volnou lásku. Podle dalších zdrojů byl však tím adamitským vůdcem Čech, místní kovář Rohan, pocházející z nedalekého Veselí nad Lužnicí. To ale není zase tak úplně podstatné, jako onen nezvratný fakt, že ona svérázná skupina náboženských fanatiků je vedena přesvědčivým náčelníkem. Říká si každopádně Adam a zaníceně hlásá: „*Najdeme si vlastní Boží obec a stvoříme tam ráj na zemi!*“

Vede je krajinou, až dorazí k řece Nežárce, kde se usadí na ostrůvku uprostřed poetického toku této jihočeské říčky. To by nicméně ukazovalo spíše na zmíněnou variantu místního vůdce, znalého zdejší krajiny.